

«Η πιο πρόσφορη μήτρα για να γεννηθεί ο ηρωισμός είναι η απελπισία»

.Η Τέσου Μπαίλα στο Literature.gr By Literature | January 7, 2017

Η Τέσου Μπαίλα είναι μια λαμπερή λογοτέχνης. Είναι μια περιηγήτρια του ανθρώπινου ψυχισμού, μια συγγραφέας που επιχειρεί με τα έργα της την αναζήτηση του πάντα διαφυγόντος νοήματος στη ζωή μας στον αγώνα της καθημερινής αναθεώρησης. Διατυπώνει με ευαισθησία τους κοινούς φόβους και αυτό ακριβώς έκανε με τον ήρωα της και ήρωα όλης της Ελλάδας, Μιλτιάδη Χούμα, στο τελευταίο της ιστορικό μυθιστόρημα «Άγριες Θάλασσες». Με την περιγραφή του εσωτερικού του κόσμου, τον εξυψώνει στο υψηλότερο ανθρώπινο βάθος. Η Τέσου Μπαίλα βρίσκεται κατά κοινή ομολογία στην καλύτερη συγγραφική της στιγμή μέχρι τώρα. Θα συμφωνήσω, αλλά γνωρίζοντας και θαυμάζοντας την δεινότητα της πέννας της και διακρίνοντας καμία υφολογική αλλοίωση μεταξύ των μυθιστορημάτων, των διηγημάτων και των λογοτεχνικών κριτικών της, πιστεύω ότι το σήμερα είναι ένας μόνος σταθμός στην συγγραφική της πορεία. Η ευκολία της στην παλινδρόμηση ανάμεσα σε μικρές και μεγάλες λογοτεχνικές επιφάνειες, στην εμβάθυνση της ανάγνωσης, αυτοπροσδιορίζεται πρώτιστα ως αναγνώστρια, μας προδιαθέτει να περιμένουμε όλοι μας στα επόμενα βήματα της, την πλήρη ανάπτυξη του λογοτεχνικού της μεγέθους και την αναγνώρισή της και εκτός του Ελληνικού αναγνωστικού στερεώματος. Με αφορμή την έκδοση του τελευταίου της βιβλίου: «Άγριες Θάλασσες» από τις εκδόσεις Ψυχογιός, η Τέσου Μπαίλα απαντά στις ερωτήσεις του Literature. Ντίνα Σαρακηνού, 28 Νοεμβρίου 2016

Πόση έρευνα χρειάστηκε για να ολοκληρωθεί το βιβλίο σας «Άγριες θάλασσες» και κατά πόσο γέμισε κενά η φαντασία σας.

Για το βιβλίο αυτό απαιτήθηκε συστηματική έρευνα για αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα. Είναι βασισμένο σε μια τεράστια βιβλιογραφία, σε απόρρητα έγγραφα, τα οποία δημοσιοποιούνται για πρώτη φορά, σε βιωματικές αφηγήσεις των ανθρώπων που έζησαν δίπλα στους πραγματικούς πρωταγωνιστές αυτού του βιβλίου και καθόρισαν ως ένα βαθμό την τύχη τους. Όλο αυτό το υλικό έπρεπε να μελετηθεί, να ταξινομηθεί, να εκτιμηθεί και να γίνει εφελθτήριο της δικής μου ιστορίας. Δεν ήταν εύκολο. Έπρεπε να εισχωρήσω σε ένα συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο και να κινηθώ ανάμεσα σε πραγματικούς ήρωες γεγονός που περιόριζε τη συγγραφική μου ελευθερία. Η προσέγγιση των γεγονότων ακολουθεί την ιστορική αλήθεια. Η μυθιστορηματική φαντασία εμπλέκεται συχνά και μορφοποιεί νέους ήρωες, χωρίς ωστόσο να αλλοιώνει τους πραγματικούς, ακολουθώντας αυτό που έγραψε ο Φερνάντο Πεσσόα, ότι «η λογοτεχνία είναι η απόδειξη πως η ζωή δεν είναι αρκετή».

Σε συνέντευξη του ο Γιάννης Χούμας, ο μικρότερος γιος του καπετάνιου Μιλτιάδη, του ήρωα του βιβλίου είχε δηλώσει: «Γνωρίζω, ότι επί δύο σχεδόν χρόνια η Τέσυ Μπαίλα αφιερώθηκε σε αυτό το βιβλίο, που είχε τους περιορισμούς της αληθινής ιστορίας, και όχι την ελευθερία που δίνει ένα απλό μυθιστόρημα στον-στην συγγραφέα του. Η μητέρα μας Ελένη, τα αδέρφια μου και εγώ την ευχαριστούμε από καρδιάς.» Τι ήταν αυτό που σας έκανε να ενθουσιαστείτε με αυτήν την ιστορία και να δοθείτε στη συγγραφή της;

Όταν έμαθα την ιστορία του Μιλτιάδη Χούμα κατάλαβα ότι βρισκόμουν μπροστά σε μια σελίδα της ελληνικής Ιστορίας από αυτές που παραμένουν καταδικασμένες να χαθούν μέσα στη σκόνη του χρόνου. Μια ιστορία που αφορούσε όχι μόνο σε έναν άνθρωπο αλλά στην ίδια την ελληνική ναυτοσύνη και στον τρόπο με τον οποίο αντιστάθηκε κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Γεγονότα σημαντικά που όμως δε θα γραφτούν ποτέ στις σελίδες κάποιου σχολικού εγχειριδίου. Το γεγονός ότι ο ίδιος ο Μιλτιάδης Χούμας δεν μίλησε σχεδόν ποτέ για όλα όσα έκανε, ούτε ποτέ προσπάθησε με οποιονδήποτε τρόπο να εξαργυρώσει τη δράση του μεταπολεμικά με έκανε να τον εκτιμήσω ακόμη περισσότερο. Ο ενθουσιασμός μου δυνάμωσε όταν η οικογένεια του Μιλτιάδη Χούμα αποφάσισε ότι άξιζε να δοκιμάσουμε μαζί αυτό το εγχείρημα και μου παρέδωσε το πολύτιμο αρχείο που επί είκοσι επτά ολόκληρα χρόνια έχει συλλέξει με προσωπικό κόστος. Ανάμεσα σε μια ογκώδη βιβλιογραφία βρισκόταν το προσωπικό ημερολόγιο του Μιλτιάδη, το οποίο διατηρούσε το 1943, και άλλα έγγραφα του. Μια σελίδα της ιστορίας είχε ανοίξει και με καλούσε. Κι έτσι αφοσιώθηκα στη συγγραφή αυτού του βιβλίου. Θα έγραφα ένα ιστορικό μυθιστόρημα. Και αν έχει κάποια αξία στις μέρες μας το ιστορικό μυθιστόρημα είναι ακριβώς αυτή: η καταγραφή των συναισθημάτων που δημιουργεί στους μεταγενέστερους η Ιστορία. Ο τρόπος που κάνει τον σύγχρονο άνθρωπο να κοιτάξει κατάματα τα γεγονότα του παρελθόντος και να αντικρίσει τη μοίρα του μέσα στον χρόνο. Τα λόγια του Γιάννη Χούμα, στα οποία αναφερθήκατε, αλλά και όλης της οικογένειας Χούμα που με αγκάλιασε από την πρώτη στιγμή, είναι πολύ τιμητικά για μένα και θα παραμείνουν πάντα πολύτιμα.

Έχετε λάβει εγκωμιαστικά σχόλια για το συγκεκριμένο βιβλίο. Το θέμα του αφορά την ιστορία της Force A στα χρόνια του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου μια αγγλική συμμαχική οργάνωση που δημιουργήθηκε κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Κατά πόσο πιστεύετε ότι φωτίζει ένα άγνωστο κομμάτι στους Άγγλους αναγνώστες

Σε πολύ μεγάλο βαθμό. Ξέρετε, δεν είναι πολύ γνωστή η Ιστορία της συμμαχικής οργάνωσης Force A και κυρίως της MI 9 την ευθύνη για τη σύσταση της οποίας ανέλαβε ο ταγματάρχης Michael Woodbine Parish. Αυτός ήταν ο άνθρωπος που μύησε τον καπετάνιο Μιλτιάδη Χούμα, και συγκρότησε τον στολίσκο των καϊκιών στο Κιόστε της Μικράς Ασίας. Ο Michael Woodbine Parish πήρε μέρος στη Μάχη της Κρήτης το 1941. Τον Σεπτέμβριο του 1943, στα γεγονότα της προσωρινής απελευθέρωσης της Σάμου, τραυματίστηκε βαριά. Νοσηλεύτηκε και μεταφέρθηκε σε στρατόπεδο συγκέντρωσης όπου παρέμεινε έως τη λήξη του πολέμου. Μετά τον πόλεμο, κάθε χρόνο επισκεπτόταν την Ελλάδα. Ο ταγματάρχης Parish πέθανε το 1994 στην Ελλάδα, στη χώρα που αγαπούσε υπερβολικά. Ο Parish ήταν ο άνθρωπος που συνέταξε μια άκρως απόρρητη έκθεσή για τα γεγονότα, την οποία και απηύθυνε προς τις Βρετανικές Αρχές, και αντίγραφο της βρίσκεται σήμερα στο αρχείο της οικογένειας Χούμα. Με βάση αυτή την έκθεση ο Μιλτιάδης Χούμας τιμήθηκε από τη Βρετανική κυβέρνηση με το παράσημο D.S.O. (Distinguished Service Order), Πρόκειται για το ανώτερο παράσημο που απονέμει η Αγγλία σε «μη Άγγλους Το παράσημο O.B.E. (Order of British Empire) απονεμήθηκε συνολικά σε έξι στελέχη του Ελληνικού Πολεμικού Ναυτικού και στον Μιλτιάδη Χούμα, ο οποίος ήταν ο μόνος που δεν ανήκε στο Πολεμικό Ναυτικό. Το βιβλίο όμως αναφέρεται και στο John Capes, τον μοναδικό άνθρωπο που επέζησε από το ναυάγιο του υποβρυχίου «Περσεύς», ο οποίος συναντήθηκε με τον καπετάν Χούμα, καθώς εκείνος ανέλαβε τη μεταφορά του στα τουρκικά παράλια από την Κεφαλλονιά, όπου κρυβόταν ύστερα από το ναυάγιο. Το συγκινητικό είναι πως κανείς δεν πίστευε τις διηγήσεις του Capes σχετικά με την περιπέτειά του και τον τρόπο με τον οποίο κατάφερε να σωθεί. Χαρακτηριστικό είναι ότι κατάφερε να βγει από το βυθισμένο υποβρύχιο και να κολυμπήσει για πολλές ώρες προς την ακτή. Όμως τον Δεκέμβριο του 1997, μια ομάδα δυτών, με επικεφαλής τον Κώστα Θωκταρίδη, κατάφερε να εντοπίσει σε βάθος πενήντα δύο μέτρων ανοιχτά της Κεφαλλονιάς το υποβρύχιο «Περσεύς» και να δικαιώσει έτσι τον Capes ύστερα από πενήντα έξι ολόκληρα χρόνια. Αξίζει να σημειωθεί ότι το φυλλάδιο με τις οδηγίες προς τους αγωνιστές που επέβαιναν στο καϊκι με στόχο τη διαφυγή και διάσωσή τους, αυτό που στην ιστορία μου διαβάζει ο Capes, είναι αυθεντικό και παρουσιάζεται για πρώτη φορά. Η οικογένεια Χούμα το πήρε στα χέρια της όταν άνοιξαν τα απόρρητα αρχεία ύστερα από πάρα πολλά χρόνια. Έτσι λοιπόν νομίζω ότι είναι ένα βιβλίο που θα είχε εξαιρετικό ενδιαφέρον για τον Άγγλο αναγνώστη, καθώς θα γινόταν η αφορμή να γνωρίσει όλους αυτούς τους ανθρώπους και κυρίως τον τρόπο με τον οποίο λειτουργούσε η συμμαχική οργάνωση που οι ίδιοι δημιούργησαν στον αγώνα τους ενάντια στις Δυνάμεις του Άξονα κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Οι άνθρωποι στην σημερινή εποχή είχαν ανάγκη να διαβάσουν μια ηρωική ιστορία. Αυτό έχει εκφραστεί από τα σχόλια των αναγνωστών. Είναι η εποχή μας αντιηρωική; Ξέρετε, αυτό ακριβώς ένιωσα γράφοντας αυτό το βιβλίο. Πως οι αναγνώστες σήμερα είχαν την ανάγκη να διαβάσουν μια ιστορία για έναν ήρωα, που δεν διεκδίκησε ποτέ τις δάφνες ενός υπερανθρώπου αλλά παρέμεινε πάντα ένας απλός και σεμνός

άνθρωπος, που όταν η ζωή του έφτασε σε τραγικά αδιέξοδα, εκείνος άρπαξε τη μοίρα στα χέρια του και την καθόρισε εκ νέου. Ένας άνθρωπος που η απελπισία και η απόγνωση μπροστά στις φρικωδίες του πολέμου κινητοποίησαν τη συνείδησή του και τον έκαναν να αφοσιωθεί σε έναν επικίνδυνο, αλλά όπως αποδείχτηκε όχι μάταιο, αγώνα ενάντια σε ό,τι επιβουλευόταν την ύπαρξή του αλλά και τη μακραίωνη Ιστορία του τόπου του. Ένας άνθρωπος που συνέχισε να κοιτά κατάματα το φως ακόμη και στο πιο βαθύ σκοτάδι. Και ίσως γι' αυτό το λόγο οι αναγνώστες θέλησαν να διαβάσουν την ιστορία του. Επειδή στις μέρες μας επικρατεί πολύ σκοτάδι και ο καθένας μας πρέπει να βρει έναν τρόπο να κινητοποιηθεί, έτσι ώστε να επιστρέψει στο φως. Υπό αυτή την έννοια δεν ξέρω κατά πόσο η σημερινή εποχή είναι αντιηρωική. Όλοι βιώνουμε ανυπέρβλητες δυσκολίες και καθημερινά δίνουμε έναν προσωπικό αγώνα επιβίωσης σε ένα περιβάλλον που είναι άκρως επιθετικό μαζί μας και που, δυστυχώς, βουλιάζει στην απελπισία πολλούς συνανθρώπους μας. Η πιο πρόσφορη μήτρα για να γεννηθεί ο ηρωισμός είναι η απελπισία και σήμερα πολλοί Έλληνες είναι πλέον απελπισμένοι.

Είναι η πρώτη φορά που γράφετε ένα ιστορικό βιβλίο;

Τα δύο προηγούμενα βιβλία μου: «Το μυστικό ήταν η ζάχαρη» και το «Ουίσκι μπλε» είναι ιστορικοκοινωνικού περιεχομένου μυθιστορήματα. Οι «Άγριες θάλασσες» όμως είναι ένα μυθιστόρημα αμιγώς ιστορικό. Αναφέρεται σε ένα πολύ συγκεκριμένο ιστορικό πλαίσιο, οι ήρωές του βιβλίου είναι στην πλειοψηφία τους υπαρκτοί και η δική μου προσέγγιση όφειλε να είναι διακριτική και αμερόληπτη και σύμφωνη με τις βιβλιογραφικές πηγές που είχα στα χέρια μου. Αυτή ήταν και η μεγαλύτερη δυσκολία που είχα να αντιμετωπίσω ως συγγραφέας. Τι σας έκανε να ασχοληθείτε με τη συγγραφή; Η αγάπη για το βιβλίο και την ανάγνωση. Υπήρξα και παραμένω πάντα κυρίως αναγνώστρια. Βαθμιαία η ανάγνωση εξελίχθηκε ως ένας προσωπικός οδηγός επιβίωσης και γνωριμίας με την ίδια τη ζωή και τις εμπειρίες της. Μεγαλώνοντας θαύμαζα τους ανθρώπους που είχαν αφιερώσει τη ζωή τους στη γραφή. Έβλεπα στα κείμενά τους την αγωνία και την αφοσίωση που είχαν επενδύσει στο όνειρο να γράψουν κάτι άξιο λόγου. Κάποια στιγμή άρχισα να αρθρογραφώ σε κάποια έντυπα, περισσότερο για να δοκιμάσω τις δυνάμεις μου. Σιγά σιγά πέρασα στο μυθιστόρημα. Με δειλά και, θέλω να πιστεύω, προσεκτικά βήματα. Και κάπως έτσι έγινε η αρχή.

Ποιοι Έλληνες και ξένοι συγγραφείς είναι οι αγαπημένοι σας.

Ο Νίκος Καζαντζάκης, ο Μ. Καραγάτσης και ο Αντώνης Σαμαράκης έγιναν οι κύριες αναγνωστικές αναφορές της εφηβείας μου. Πολύ γρήγορα πέρασα στην ποίηση. Έχω την αίσθηση ότι η ποίηση είναι ο παράγοντας εκείνος που συμβάλλει στην εκλέπτυνση της αισθητικής καλλιέργειας ενός ατόμου. Ο Καβάφης, ο ποιητής που ανατέμνει την ιστορική πραγματικότητα, μετατρέποντας μια ερωτική μνήμη σε ποίηση και το αντίστροφο, μου έδειξε την ορθολογική αντίληψη των πραγμάτων, την αρμονική συνύπαρξη των αντιθέσεων, τη σχέση της ιστορίας με την αισθητική και τον ιδιότυπο λυρισμό του. Ο Ελύτης όμως στάθηκε για εμένα ο μέγιστος δάσκαλος. Η σχέση μου με το έργο του έγινε η αφορμή για μια προσωπική καταβύθιση στο παρθενικό φως της αγνότητας, στη φιλοσοφία, στην υπερβατικότητα του ονείρου, στην ελληνικότητα του πολιτισμού μας και στην ελληνική γλώσσα. Η ενασχόλησή μου με το έργο του, τόσο το πεζογραφικό όσο και το ποιητικό, για πολλά χρόνια, σηματοδότησε τους ορίζοντές μου και θα του οφείλω πάντα πολλά. Ο Έλιοτ και η

σχέση του με τον Γιώργο Σεφέρη αλλά και με την παγκόσμια ποιητική Ιστορία αλλά και ο Αρθούρος Ρεμπώ με την αφοπλιστική επαναστατικότητα της εσωτερικής σύγκρουσης με τον εαυτό του αποτέλεσαν για εμένα σημαντικές αναγνωστικές στιγμές. Διαβάζω πάντα τους Γάλλους συγγραφείς και διανοητές του εικοστού αιώνα. Θεωρώ πολύ σημαντικό τον σπουδαίο Άντονι Μάρρα, μου αρέσει πολύ ο Χαβιέρ Μαρίας, και εκτιμώ απεριόριστα τους Τζον Μπράνβιλ και Λώρενς Ντάρελ για την αφηγηματική και γλωσσική τους δεινότητα. Οι αναγνώστες που σας ακολουθούν διακρίνουν εξελικτική θεματογραφία στα βιβλία σας; Αυτό είναι το ζητούμενο για κάθε συγγραφέα. Θέλω να πιστεύω ότι διακρίνουν μια εξέλιξη στη θεματογραφία και στη γραφή μου σε κάθε καινούργιο βιβλίο που γράφω.

Τι θα συμβουλευάτε έναν νέο συγγραφέα όταν κάνει τα πρώτα του βήματα;

Να πιστεύει στον εαυτό του. Να δουλεύει με τη συνείδηση πως πρέπει κάθε φορά να κάνει ένα καλύτερο βήμα και να μην απελπίζεται σε κάθε αντιξοότητα που θα κληθεί να αντιμετωπίσει. Τα πρώτα βήματα είναι για όλους πολύ δύσκολα στο χώρο της λογοτεχνίας. Το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να εργάζεται συνειδητά, να επιμένει στους στόχους που έχει θέσει για τον εαυτό του και, το κυριότερο, να παραμένει πάντοτε δεινός αναγνώστης. Photo / Βάσω Μαραγκουδάκη

Η φωτογράφιση έλαβε χώρα στον Πειραιά, στην Καστέλλα, στην παραλία Βοτσαλάκια και στη Μαρίνα Ζέας.

Read more at: <http://www.literature.gr/>